

Informasjonskompetanse

Del 2

Kildekritikk

David Wulff Sæther og Mats Ivan Larsen
i prosjektet Studenttjenester i folkebibliotek
23. November 2023

VIBEKE BÅRNES • MARIANN LØKSE

INFORMASJONS- KOMPETANSE

Håndbok i KILDEBRUK og REFERANSETEKNIKKER

2. UTGAVE

GAPPELEN DAMM
AKADEMISK

Hva er Informasjonskompetanse?

«... en samling ferdigheter som gjør en person i stand til å identifisere når informasjon er nødvendig, og som setter vedkommende i stand til å **lokalisere, vurdere og effektivt anvende denne informasjonen**»

(Moseid & Redse, 2011. Sitert i Bårnes & Løkse, 2015)

Informasjonskompetanse

Finne informasjon → Litteratursøk

Vurdere informasjon → Kildekritikk

Anvende informasjon → Referansehåndtering

Trenger vi egentlig kildekritikk i dagliglivet?

Tate's Most POWERFUL Speech Yet *GOOSEBUMPS* | Masculinity, Jail, Tristan, Fitness

Motivation 8.7k abonnenter

Abonner

22k

Del

steigan.no Nyheter MDTV Forum Om Doner Languages

Europeisk database viser mange vaksineskader og et stort antall dødsfall

Av red. PSt · 20. mai 2021

Ny studie antyder global oppvarming er bare et storbyproblem

Bli medlem

Engasjer deg i Norges eneste uavhengige organisasjon som påviser naturvitenskapelig at klimaet domineres av naturlige variasjoner. Kun 430 kr. for 12 mnd.

Donasjoner

For å støtte vårt arbeid kan du donere et beløp til:
VIPPS konto 120336
(Klimarealistene)

iStock
Credit: Natalia Varlamova

... kunnskap og opplysning på nettet konkurrerer og tidvis taper for falske nyheter, rykter og propaganda. Regjeringen vil at bibliotekene skal være en motkraft til dette.

(Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023)

Vurdering av kilder til akademiske arbeider

«... krever faglig kunnskap, kildekunnskap og evne til å kunne tolke og analysere en tekst med tanke på relevans og nytteverdi for studiene eller prosjektet ditt» (Bårnes & Løkse 2015)

Kunstig intelligens og kildekritikk

«Dersom ChatGPT eller andre KI-verktøy brukes i arbeidet ditt, må du i besvarelsen beskrive hvordan du har brukt verktøyet»

(UiTs regelverk for hjemmeeksamen)

Hvor mange innbyggere er det i hvert av de tre fylkene Nordland, Troms og Finnmark?

- **Nordland:** Ikke oppgitt. Ifølge Statistisk sentralbyrå hadde Nordland et folketall på **241 736** innbyggere ved utgangen av 2021, og **242 452** innbyggere ved utgangen av 2022¹. 2019 sank folketallet med **912** i Nordland².

- **Troms og Finnmark:** **241 784** innbyggere ved inngangen til 2020³. Dette var et resultat av sammenslåingen av Troms og Finnmark fylker, som hadde henholdsvis **165 632** og **76 152** innbyggere ved utgangen av 2019³. I 2019 sank folketallet med **393** i Finnmark og **600** i Troms².

Totalt hadde Nord-Norge et folketall på **483 536** innbyggere ved inngangen til 2020³. Dette utgjorde **8,8 prosent** av Norges befolkning, som var **5 425 270** ved inngangen til 2022¹.

Finn ut mer: [1. ssb.no](https://www.ssb.no) [2. nrk.no](https://www.nrk.no) [3. snl.no](https://www.snl.no) [4. no.wikipedia.org](https://no.wikipedia.org) +1 mer

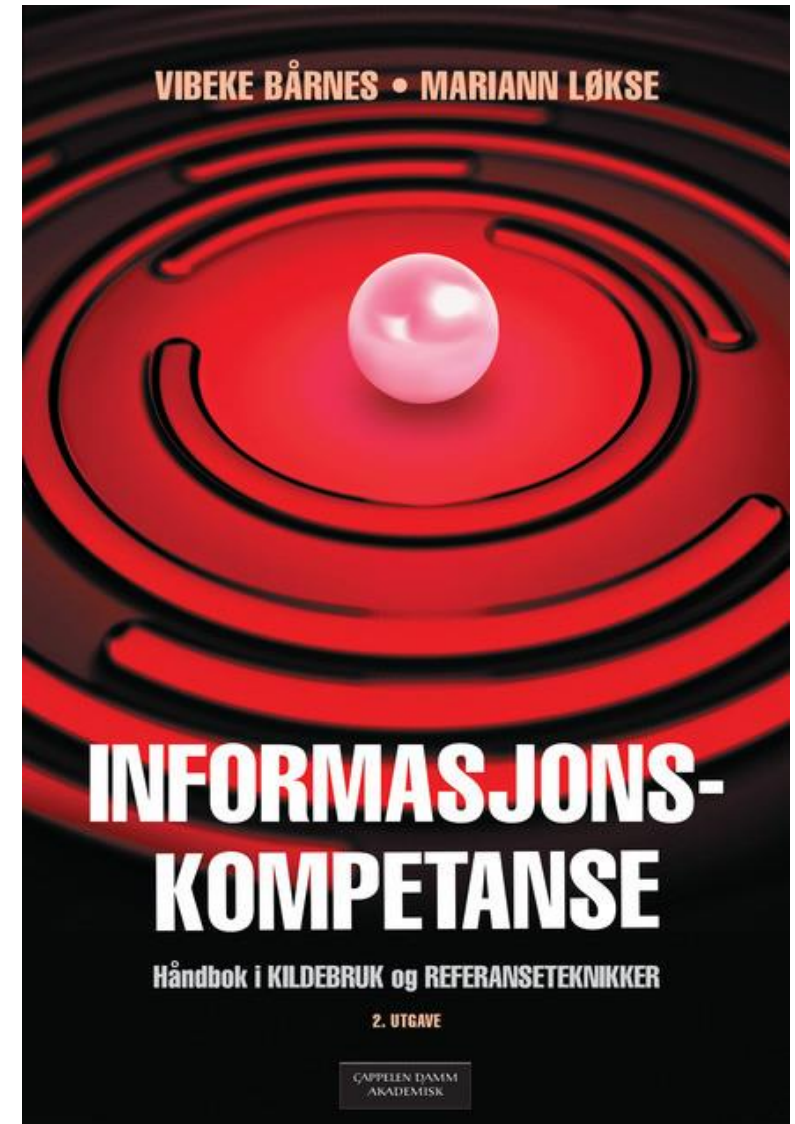
2 av 30 responses ●

(Bing Chat Enterprise 2023)

Kriterier for evaluering av kilder

- Vitenskapelighet
- Relevans
- Oppdatert kunnskap
- Forfatter
- Objektivitet
- Konsultere flere kilder
- Design
- Omdømme og anbefalinger

Vitenskapelighet

“If I have seen further,
it is by standing on
the shoulders of giants”

Isaac Newton 1675

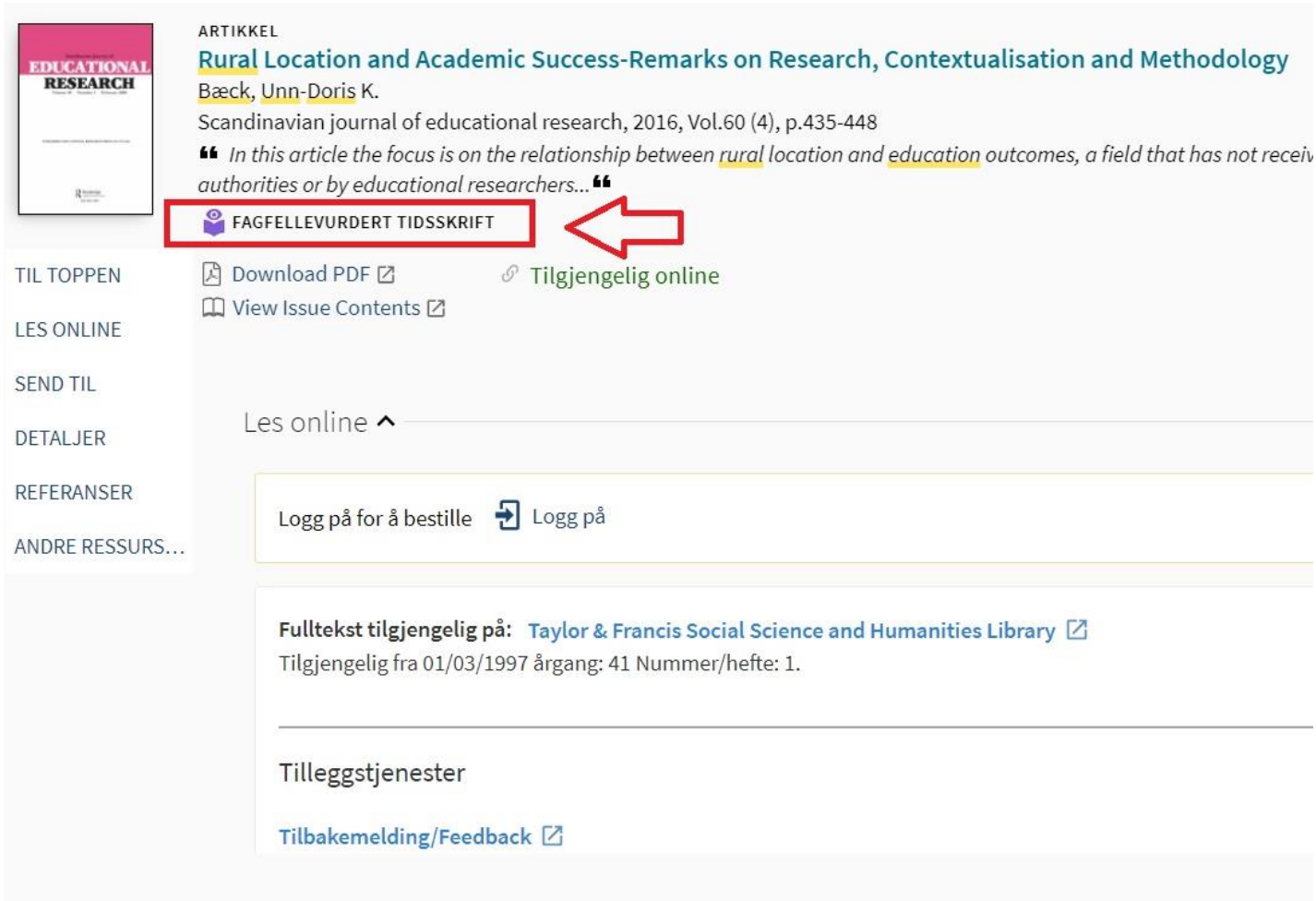
Hva kjennetegner en god faglig kilde?

- Skrevet av fagfolk og for fagfolk
- Bygger på andre faglige kilder
- Redaksjonell prosess / fagfelle vurdering

(Torstein Låg 2023)

Fagfelleevaluering

- Redaksjonell prosess for faglige tidsskrift
- Redaktører og fagfeller vurderer studien
- Gode nok manus blir publisert som artikler

EDUCATIONAL RESEARCH

ARTIKKEL
Rural Location and Academic Success-Remarks on Research, Contextualisation and Methodology
Bæck, Unn-Doris K.
Scandinavian journal of educational research, 2016, Vol.60 (4), p.435-448
“ In this article the focus is on the relationship between rural location and education outcomes, a field that has not received attention from research authorities or by educational researchers...”

FAGFELLEVDERT TIDSSKRIFT ←

TIL TOPPEN
LES ONLINE
SEND TIL
DETALJER
REFERANSER
ANDRE RESSURS...

Download PDF
View Issue Contents
Tilgjengelig online

Les online ^

Logg på for å bestille Logg på

Fulltekst tilgjengelig på: [Taylor & Francis Social Science and Humanities Library](#)
Tilgjengelig fra 01/03/1997 årgang: 41 Nummer/hefte: 1.

Tilleggstjenester
[Tilbakemelding/Feedback](#)

AKTUELT

[Stans i tilgang til pensumlitteratur i Nettbiblioteket](#)

Fra 22. mars 2023 stanser Nasjonalbiblioteket tilgang til digital pensumlitteratur for studenter.

Viser utvidete resultater

Søket ga ingen treff. Resultatene nedenfor ble funnet ved å utvide søket

0 valgt

SIDE 1

1-10 av 969 Treff

Tilpasse personlig

1

ARTIKKEL

[Rural Location and Academic Success-Remarks on Research, Contextualisation and Methodology](#)

Bæck, Unn-Doris K.

Scandinavian journal of educational research, 2016, Vol.60 (4), p.435-448

“ In this article the focus is on the relationship between rural location and education outcomes, a field that has not received enough attention either by educational authorities or by educational researchers...”

FAGFELLEVURDERT TIDSSKRIFT

Download PDF

Tilgjengelig online >

View Issue Contents

2

ARTIKKEL

[Rural location and academic success—remarks on research, contextualisation and methodology](#)

Bæck, Unn Doris Karlsen

Scandinavian journal of educational research, 2016, Vol.60 (4)

Tilpass dine resultater

Inkluder materiale ditt bibliotek ikke har tilgang til

Søk i fulltekst

Sorter etter Relevans

Vis kun

 Materiale fra bibliotekskatalogen (3) Fulltekstdokumenter (969) Fra fagfelle-vurderte tidsskrift (559) Open Access

Materialtype

 Artikler (633) Avhandlinger (242) Bøker (32) Magasinartikler (29) Konferanseforedrag (8)

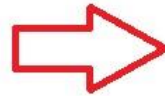
Vis mer

NULLSTILL

AVGRENS

Relevans

- Er dette relevant for det jeg holder på med?
- Lære å sile ut det mest aktuelle
- Skumles sammendrag/abstract

Scandinavian Journal of Educational Research, 2016
Vol. 60, No. 4, 435–448, <http://dx.doi.org/10.1080/00313831.2015.1024163>

 Routledge
Taylor & Francis Group

Rural Location and Academic Success—Remarks on Research, Contextualisation and Methodology

Unn-Doris K. Bæck

Department of Education, University of Tromsø – Arctic University of Norway, Tromsø, Norway

In this article the focus is on the relationship between rural location and education outcomes, a field that has not received enough attention either by educational authorities or by educational researchers. Main goals are to argue for an increased focus on rural education and for the need for contextualisation of educational research in general. Research on issues such as school size, local adaptation, population composition, parental involvement and rural approaches to learning are presented in order to map significant areas in rural education research. Perspectives focusing on compositional and contextual effects explaining spatial variations in academic success are highlighted. In addition, an outline of some methodological consequences following from the latter goal is provided.

Keywords: rural education, education outcomes, contextualisation, rural, place, space

Background: Why Focus on Rural Education?

Place matters in educational outcomes, and the variability of educational performance of rural students is a recurring theme in educational research worldwide (Green & Corbett, 2013).

However, it may often seem as location is regarded irrelevant in educational research since a differentiation between rural and urban schools is often missing. Hargreaves, Kvalsund, and Galton (2009) suggest that the urban setting is being taken for granted as the norm. Butler and Hamnetta (2007) claim that debates in education have a strong urban dimension and that “geography of education” primarily entails issues related to education

Oppdatert kunnskap

- Når ble dette skrevet?
- Gammel kunnskap er ikke nødvendigvis utdatert
- Studenter bør rådføre seg med faglærer/veileder

Forfatter

- Er teksten skrevet av en fagperson eller ikke?

uit.no/ansatte/unn-doris.k.back

Google Markedsføring – N... Senja bibliotek UB | UiT Webmail MinVisma Compilo SB Felles For a

 UiT Norges arktiske universitet

Enheten / Ansatte / Unn-Doris K. Bæck

UNN-DORIS K. BÆCK

Om Forskning og undervisning Arbeider i Cristin

Her finner du meg

Professor i sosiologi

 Institutt for lærerutdanning og pedagogikk

 unn-doris.k.back@uit.no

 +47 77 64 43 67

 92468024

 Her finner du meg

ARTIKKEL

Rural Location and Academic Success-Remarks on Research, Contextualisation and Methodology

Bæck, Unn-Doris K.

Scandinavian journal of educational research, 2016, Vol.60 (4), p.435-448

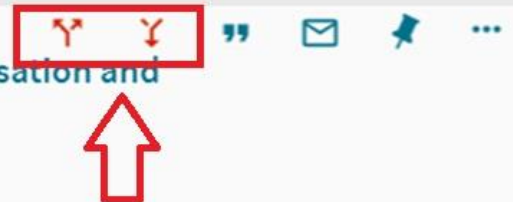
“ In this article the focus is on the relationship between rural location and education outcomes, a field that has not received enough attention either by educational authorities or by educational researchers...” “

 FAGFELLEVDERT TIDSSKRIFT

 [Download PDF](#)

 [View Issue Contents](#)

 [Tilgjengelig online](#) >

Referanser

Vis dokumenter som siterer denne posten eller vis dokumenter fra referanselisten for dette dokumentet

Objektivitet

- Belyses alle sidene av saken?
- Hvilke interesser har de som har skrevet dette?
- Vitenskapelige kilder skal tilstrebe nøytralitet

Konsultere flere kilder

- Kan jeg finne dekning for påstandene hos flere kilder?

Design

- Ser nettstedet ryddig og oversiktlig ut?
- Har artikkelen god struktur og design?
- Det er alltid innholdet i et dokument som er avgjørende for kvaliteten!

Omdømme og anbefalinger

- Er denne kilden relevant for mange andre?

Tenk selv!

- Å være kildekritisk handler i stor grad om å bruke fornuft og tenke over det man leser.
- Still deg selv spørsmål til det du leser.

Det er umulig å si hva slags tunell det er, vi har ingen mulighet til å verifisere bildene.

04:25

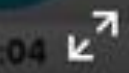
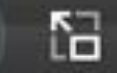
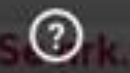
Krigen mellom Israel og Hamas

IDF: - Bilder av Hamas-tunnell under Shifa-sykehuset

IDF: - Har funnet en 55 meter lang tunnel under Al Shifa -sykehuset

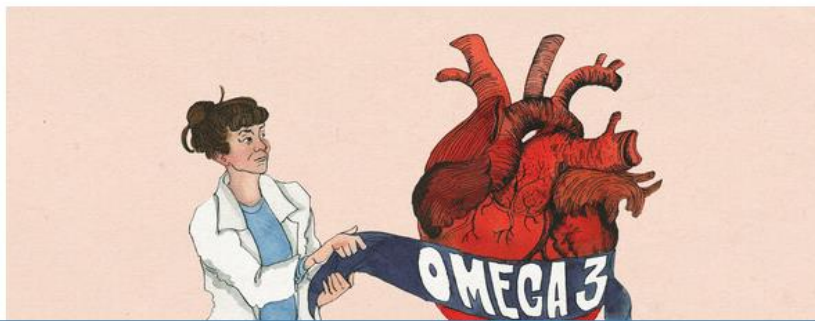

KRONIKK

Omega-3-tilskudd forebygger ikke hjertesykdom

Peder Langeland Myhre, Ingebjørg Seljeflot, Harald Arnesen Om forfatterne

Det er lite dokumentasjon på at omega-3-tilskudd kan hindre hjertesykdom. Derfor bør man være tilbakeholden med å anbefale og markedsføre omega-3-tilskudd som forebyggende behandling.

<https://tidsskriftet.no/2021/04/kronikk/omega-3-tilskudd-forebygger-ikke-hjertesykdom>

■ PERSPEKTIV OG DEBATT   Kommentar

Omega-3-fettsyrer er fortsatt gunstig ved hjertesykdom

Observasjonsstudier og prospektive, randomiserte kliniske studier har vist at omega-3-fettsyrer har gunstige kardiovaskulære effekter. I en sekundærprofylaktisk undersøkelse fra 2003 og en metaanalyse av kliniske studier er det satt spørsmålsteget ved dette. De to studiene har imidlertid metodologiske mangler som gjør at de ikke rokker ved konklusjonen at inntak av fisk, fiskeolje og omega-3-fettsyrer gir redusert risiko for død og kardiovaskulære hendelser.

*Oppgitte interessekonflikter:
Se til slutt i artikkelen*

<https://tidsskriftet.no/sites/default/files/pdf/2007-2023.pdf>

kombinerte kardiovaskulære hendelser eller kreft (12, 13). Pressen har gitt disse studiene stor oppmerksomhet. Vi har både fra publikum og kolleger fått kommentarer som «det viser seg jo nå at omega-3-fettsyrer ikke er gunstig likevel». Vi vil her nærmere omtale disse studiene og drøfte dem i relasjon til andre «positive» undersøkelser.

Kliniske studier

I en sekundærprofylaktisk studie ble 3 114 menn med angina pectoris fulgt i ni år (12). De ble inndelt i fire grupper og gitt forskjellig kostholdsråd: gruppe 1 skulle spise mer fisk (to måltider fet fisk per uke eller 3 g fiskeolje per dag hvis de ikke kunne spise fisk), gruppe 2 skulle innta mer frukt, gruppe 3 skulle innta mer fisk og frukt, gruppe 4 fikk ingen kostråd. Risikoen for død, hjertedød og plutselig død var i gruppe 1 i forhold til gruppe 4 økt med henholdsvis 15 % (relativ risiko (RR) 1,15; 95 % KI

gikk i metaanalysen profylaktisk studie 6 716 menn fikk olje) og 6 690 fikk (0,14 g ALA per kante forskjeller i av koronar hjertes Dette kan relatere (ett år) og at døde friske individene

På den annen side lyser vist gunstige av inntak av omega (18, 19). I den ene forsøk, ga dietetiske syrer og tilskudd redusert risiko for infarkt og plutselig død som omfattet 19 14 kohortstudier, ga inntak

Ressurser

- Informasjonskompetanse (Bårnes & Løkse 2015)
- Ikom: <https://result.uit.no/ikomp/>
- Torstein Låg sin film om faglige kilder: <https://vimeo.com/791582280>
- www.kildekompasset.no
- <https://tenk.faktisk.no/bibliotekarer>
- Formidlingskompetanse i folkebibliotek: Den kildekritiske løypen

Til refleksjon

- Når brukte du sist kildekritikk i dagliglivet?
- Når brukte du sist kildekritikk i biblioteket?
- Hvordan kan vi hjelpe studentene med kildekritikk?